

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermelding

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 56 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van drie scorepunten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

1 maximumscore 1

“De overheidsfinanciën zijn in Griekenland ernstig uit balans, waardoor de stabiliteit van de euro gevaar loopt”.

2 maximumscore 2

Een land kan niet door de overige lidstaten uit de EMU worden gezet, maar kan wel vrijwillig vertrekken.

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:

- Een uitleg waaruit blijkt dat een EMU-lidstaat risicovolle (financiële) beslissingen kan nemen zonder het risico te lopen haar EMU-lidmaatschap te verliezen.
- Een uitleg waaruit blijkt dat een EMU-lidstaat zich niet / minder zal inspannen om bij overschrijding van de normen de juiste maatregelen te nemen, omdat er geen risico is op verlies van het EMU-lidmaatschap.

3 maximumscore 3

- bij (1) lager
- bij (2) obligaties
- bij (3) te betalen
- bij (4) meer noodzakelijk
- bij (5) overheidsbegroting

indien vijf antwoorden goed	3
indien vier antwoorden goed	2
indien drie antwoorden goed	1
indien twee of minder antwoorden goed	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

– Tim:

(Door het onverantwoorde gedrag van de Griekse overheid dalen de obligatiekoersen en komen onze pensioenen in gevaar.)

(Dat zit zo:) Door de onbetrouwbaarheid van de cijfers over de Griekse overheidsfinanciën / te hoge overheidsuitgaven daalt het vertrouwen op de financiële markten en daarmee dalen ook de koersen van Griekse (staats)obligaties. Pensioenfondsen die een deel van de ontvangen premies hebben belegd in deze obligaties, zien het opgebouwde vermogen minder waard worden. Hierdoor dreigen de pensioenfondsen geld tekort te komen voor toekomstige pensioenaanspraken.

– Sylvester:

(Zonder structurele hervorming van de overheidsfinanciën zal Griekenland die leningen niet terug kunnen betalen en komt de stabiliteit van de euro in gevaar.)

(Dat zit zo:) Om de leningen terug te kunnen betalen zal de financiële positie van de Griekse overheid blijvend verbeterd moeten worden. Dat kan de Griekse overheid bereiken door haar uitgaven blijvend te verlagen, bijvoorbeeld door het verlagen van ambtenarensalarissen / door haar inkomsten blijvend te verhogen, bijvoorbeeld door vermindering van de belastingontduiking. Daarmee zal het Griekse begrotingstekort dalen en Griekenland beter kunnen voldoen aan de normen van het stabiliteitspact.

Opgave 2

5 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat de producent verwacht dat de consumenten met de hoogste betalingsbereidheid (bijvoorbeeld door hogere preferentie of hoger inkomen) de voorstelling zo snel mogelijk willen zien, terwijl de consumenten met een lagere betalingsbereidheid vaak afwachten tot er kaarten met korting te verkrijgen zijn.

6 maximumscore 3

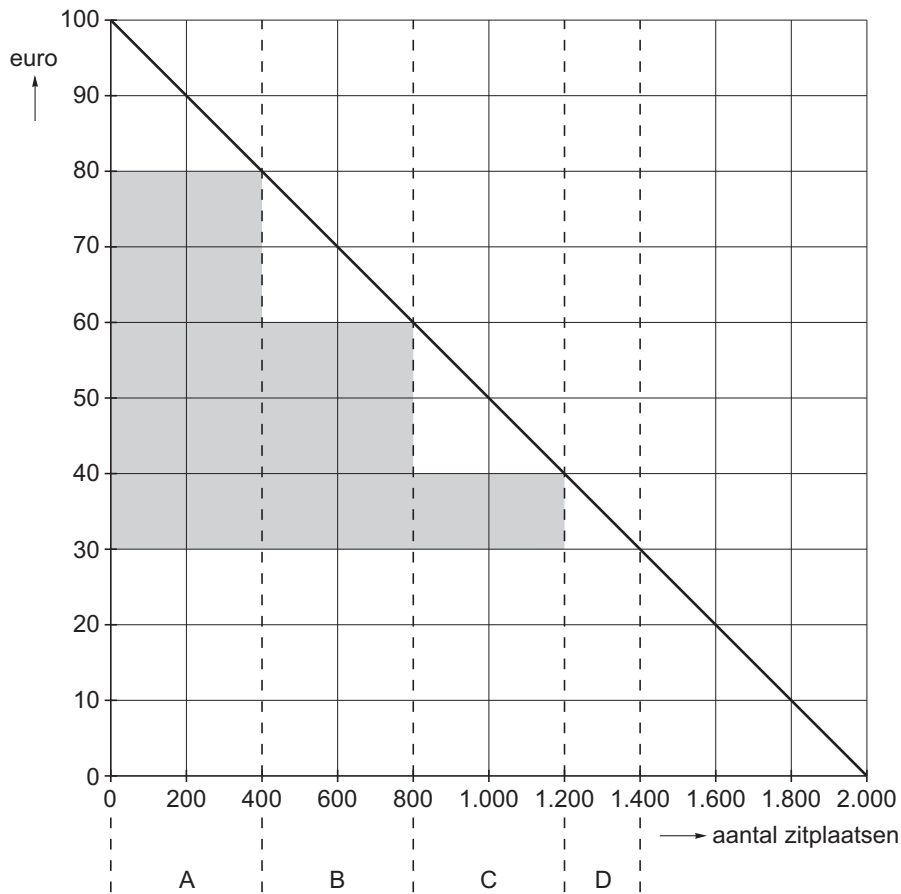
Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $Q_v = Q_a: -20P + 2.000 = 1.400 \rightarrow P = 30$ 1
- break-even betekent totale omzet = totale kosten:
omzet per voorstelling: € 30 × 1.400 = € 42.000 1
- $\frac{€ 8.358.000}{€ 42.000} = 199$ (voorstellingen) 1

7 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- omzet per voorstelling: $400 \times 80 + 400 \times 60 + 400 \times 40 + 200 \times 30 =$
€ 78.000 1
- $\frac{€ 8.358.000}{€ 78.000} = 107,15$ (voorstellingen) 1
- 108 voorstellingen nodig om break-even te realiseren 1

8 maximumscore 2**9 maximumscore 2**

Uit het antwoord moet blijken:

- dat het gaat om de voorwaarde van gescheiden deelmarkten 1
- en dat Roymans voor de zitplaatsverkoop iets moet bedenken (internetveiling, verkoop via website) om de vragers te scheiden op basis van een verschil in betalingsbereidheid 1

Opgave 3

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat het verhogen van de overheidsuitgaven om de economie te stimuleren, leidt tot een olopend (financierings)tekort. Leningen om dit tekort aan te vullen leiden tot nieuwe verplichtingen (schuldaflossing, rentebetaling) die worden doorgeschoven naar de belastingbetalers in de volgende jaren / periodes.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

- werkloosheidsverzekeringen
Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
Een uitleg waaruit blijkt dat in tijden van laagconjunctuur / recessie sommige mensen hun baan verliezen, waardoor inkomen wegvalt. Werkloosheidsuitkeringen vangen deze terugval (gedeeltelijk) op, waardoor de bestedingen minder sterk zullen afnemen (in vergelijking met een situatie waarin er geen uitkeringen zouden zijn).

- progressieve belastingen
Een voorbeeld van een juiste uitleg is:
Een uitleg waaruit blijkt dat in een laagconjunctuur / recessie inkomens kunnen dalen bij verlies van baan / bij loonsverlagingen. Door de progressieve tariefstructuur van het belastingstelsel zal voor deze inkomens de gemiddelde belastingdruk dalen, waardoor het besteedbaar inkomen en daarmee de bestedingen (van deze groep mensen) minder sterk zullen afnemen (in vergelijking met een situatie waarin er sprake zou zijn van proportionele belastingtarieven).

12 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat deze aftrek werkt als een soort subsidie op lenen voor woningeigenaren, waardoor de vraag naar woningen wordt gestimuleerd, hetgeen (bij een gegeven aanbod) de verkoopprijzen verhoogt.

13 maximumscore 3

- Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- belastbaar inkomen Lodewijk: $\text{€ } 54.000 - (0,045 \times \text{€ } 220.000) = \text{€ } 44.100 \rightarrow 3\text{e schijf}$ 1
 - Lodewijk gaat meer belasting betalen: $0,42 \times (0,045 \times \text{€ } 220.000) = \text{€ } 4.158$ 1
 - totale verhoging belastinginkomsten: $3.500.000 \times \text{€ } 4.158 = \text{€ } 14,553 \text{ miljard}$ 1

14 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de hogere belastingafdrachten zullen leiden tot een verlaging van de besteedbare inkomens (van woningeigenaren), hetgeen in tijden van laagconjunctuur de daling van de bestedingen versterkt en dus procyclisch is.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Een antwoord waaruit blijkt dat er in die periode extra aanbod op de arbeidsmarkt is van schoolverlaters die zich melden als werkzoekenden 1
- waardoor het werkloosheidscijfer hoger wordt in die periode dan op basis van een jaargemiddelde verwacht zou mogen worden 1

16 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken dat

- het werkloosheidspercentage onder jongeren (jonger dan 25 jaar) sneller oploopt dan bij de totale beroepsbevolking in periodes met een lage of zelfs negatieve volumemutatie van het bbp (1980-1982 en 2002-2004) (bron 7) 2
- hetgeen verband kan houden met het feit dat jongeren als eerste worden ontslagen / relatief moeilijker aan betaald werk komen in tijden van laagconjunctuur (krantenfragment) 1

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat scholieren met een keuze voor een vervolgopleiding het risico vermijden dat zij werkloos zouden kunnen worden als zij (in 2009) op zoek gaan naar betaalde arbeid.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord, indien gekozen voor argument 1:

Een antwoord waaruit blijkt dat Jaap dit argument

- niet goed kan onderbouwen met bron 8 omdat deze geen uitsplitsing geeft naar opleidingsniveau 1
- en ook niet met bron 9 omdat deze de feitelijke arbeidsdeelname weergeeft en niet de mogelijkheden voor toekomstige arbeidsdeelname 1

Een voorbeeld van een juist antwoord, indien gekozen voor argument 2:

Een antwoord waaruit blijkt dat Jaap dit argument

- niet goed kan onderbouwen met bron 8 omdat het relatieve verschil in werkloosheid van jongeren ten opzichte van de 'ouderen' (25 tot 55) niets zegt over de hoogte van werkloosheid / omdat het gegeven verhoudingsgetal in Nederland juist hoger ligt dan het EU-gemiddelde 1
- en ook niet met bron 9 omdat die geen uitsplitsing maakt naar Nederland en EU / geen uitsplitsing maakt tussen jongeren en 'ouderen' (25 tot 55) 1

Opmerking

Uitsluitend scorepunten toekennen voor een combinatie van argument en beoordeling van de bruikbaarheid van de bronnen.

19 maximumscore 2

Te denken valt aan de volgende aanvulling op de redenering van Yasmina:

(Door een hogere opleiding te volgen) kan ik in de toekomst een (veel) hoger inkomen verdienen. Als ik daarvoor geld moet lenen, kan dat rente kosten. Die kosten hoop ik later meer dan te compenseren met het hogere inkomen van een betere baan. Met een deel van dat hogere inkomen zal ik dan de opgebouwde schuld kunnen terugbetalen.

Opmerking

Als de essentie van het ruilen over de tijd niet is verwoord maximaal 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

20 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat overleg nodig is omdat de beide renners individueel zullen kiezen voor die strategie die ongeacht de keuze van de ander het meeste oplevert (dominante strategie) en dat is in dit geval 'wel doping': 60 tegen 35, respectievelijk 20 tegen 15.

21 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat als gevolg van dopinggebruik de gezondheidskosten / opsporingskosten voor de samenleving kunnen oplopen.

22 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat wielerploegen geld investeren in materialen (fietsen, kleding e.d.) die specifiek gemaakt worden om kwaliteiten van individuele renners te verhogen en dat een op doping betrapte renner zo lang uitgesloten kan worden van deelname aan wedstrijden, dat hij geen of onvoldoende opbrengsten oplevert om die specifieke investeringen terug te verdienen.

23 maximumscore 3

alternatief 3

Uit de motivering moet blijken dat:

- het saldo van opbrengsten min kosten van de renner die geen doping gebruikt groter kan worden dan dit saldo van de renner die wel doping gebruikt. Als de laatste betrapt wordt, levert hij prijzengeld in en zal hij (extra) inkomsten derven 2
- de dominante strategie zal veranderen van 'wel doping' naar 'geen doping' 1

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Op deze manier heeft een wielrenner er belang bij om geen doping te gebruiken, omdat een groot deel van zijn inkomsten niet direct uitbetaald wordt maar, onder voorwaarden, wordt toegevoegd aan het inkomen dat uitgekeerd wordt na afloop van de actieve periode.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

hoger dan

Een voorbeeld van een juiste motivering is:

Blijkbaar zijn de maatschappelijke kosten van dopingcontroles hoger dan de maatschappelijke opbrengsten van dopingcontroles, want een wielersport met controles levert een lagere maatschappelijke welvaart op dan een wielersport zonder controles.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1 bron www.tomjanssen.net

bron 12 vrij naar: www.mejudice.nl